

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

NÁRODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ

Ekonomikou státu (národním hospodářstvím) rozumíme hospodářství celé země, všech jejích podniků, domácností, ale i státních institucí. Jinak také souhrn všech hospodářských činností uskutečňovaných na území určitého státu, subjekty podnikání a občany.

Úroveň národního hospodářství ovlivňují činitelé

1. *Přírodní bohatství* – nerostné suroviny, lesy pro těžbu, apod. Čím více nerostného bohatství, tím vyšší by měla být životní úroveň obyvatel, ale jen v případě, že je společnost umí využít.
2. *Národní bohatství* – vše co předchozí generace vybudovaly a můžeme to využívat (školy, nemocnice, hotely, aj.) – my už do tohoto záměru nemusíme investovat (samozřejmě, ale musíme udržovat).
3. *Obyvatelstvo*
 - a) *počet obyvatel* – čím více, tím více jich může pracovat,
 - b) *struktura obyvatel* – počet lidí v předproduktivním, produktivním a poproduktivním věku,
 - c) *vzdělanost lidí* – čím více vzdělaných, je předpoklad vyšší životní úrovně.

Životní úroveň

= jak se lidem daří uspokojovat své potřeby. Abychom ji mohli srovnávat, musíme vědět, co do ní zahrnout. Nejde jen o množství statků a služeb, které máme, ale také o to, zda a jak je umíme využít. Řadíme do ní tyto složky:

1. *Kolik statků a služeb obyvatelstvo spotřebuje (nakupuje) a jaké kvalitě.*
Zde např. sledujeme: kolik činí průměrná mzda, jak dlouho musíme pracovat, abychom si koupili určitý výrobek.
2. *Kolik veřejných statků a služeb je obyvatelstvu poskytováno a v jaké kvalitě.*
Zde např. sledujeme: průměrnou výši starobního důchodu, jaké % obyvatel využívá pravidelně MHD.
3. *Úroveň životních podmínek.*
Zde např. sledujeme: úroveň životního prostředí, kvalitu ovzduší, stupeň znečištění vodních toků, průměrnou délku pracovní doby, délku dovolené.

Struktura národního hospodářství

Strukturou národního hospodářství rozumíme členění hospodářství podle různých hledisek.

Hospodářská odvětví

Vznikají souhrnem podniků s podobnými výrobky nebo činnostmi, odvětví se pak na základě stejných znaků seskupují do sektorů.

Sektory národního hospodářství

Primární – prvovýroba, tj. obdělávání půdy, získávání surovin z půdy, např. zemědělství, lesnictví, těžební průmysl, aj.

Sekundární – zpracovatelský průmysl a stavebnictví, je zaměřen na výrobu hmotných statků.

Terciální – zahrnuje všechny služby pro výrobu a obyvatelstvo, tj. zdravotnictví, školství, spoje, doprava, obchod, peněžnictví, pojišťovnictví, kulturu, aj.

Kvartérní – SW firmy, vědecko-výzkumná činnost.

evropský
sociální
fond v ČR

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Subjekty národního hospodářství

Členění subjektů:

1. Ziskový a neziskový sektor.
2. Domácnosti, firmy, stát.
3. Fyzické a právnické osoby.
4. Právní formy subjektů.

Ad1) Ziskový a neziskový sektor

ziskové organizace - v tržním hospodářství tj. podnikatelé.

neziskové organizace – neziskový sektor může ve společnosti fungovat jen za předpokladu, že zdroje pro neziskový sektor se tvoří v ziskovém sektoru. Společnost potřebuje ziskový i neziskový sektor, vzájemně se doplňují.

Jak se liší ziskový a neziskový sektor? Charakterem spotřebovávaných statků a služeb.

- v neziskovém sektoru tj. veřejné statky a služby (policie chrání všechny občany, vzdělávání získávají všechny služby, pouliční světlo svítí všem, lékař zachrání život každému, kdo to potřebuje, aj.) spotřebováváme „zdarma“,
- v ziskovém sektoru za většinu statků a služeb musíme zaplatit, pokud je chceme spotřebovávat.

Co si představíme pod pojmem neziskový sektor? – pokrývá řadu potřeb:

- rozvíjí duchovní hodnoty,
- ochrana lidských práv nebo jiných humanitárních hodnot,
- ochrana přírodního prostředí, kulturních památek a tradic,
- rozvoj vědy, vzdělání, sportu,
- obrana státu.

Členění institucí, které se touto činností zabývají:

1. Státní neziskové organizace

- státní školství, státní zdravotnictví, instituce na ochranu životního prostředí, kulturních památek, státní správa, aj. Rozlišujeme:
 - rozpočtové organizace,
 - příspěvkové organizace.

2. Nestátní neziskové organizace

- a) *církevní organizace* – tj. organizace věřících, charity, centra pro rodinu, aj.,
- b) *občanská sdružení* – tj. sdružení občanů k různým účelům, jednorázovým i dlouhodobým,
- c) *obecně prospěšné společnosti (o.p.s.)* – OPS je právnická osoba založena za účelem poskytování obecně prospěšných služeb,
- d) *nadace* – tj. sdružení majetku k přesně vymezenému účelu,
- e) *politické strany*,
- aj.

Společnost potřebuje ziskový i neziskový sektor, obě tyto části se vzájemně doplňují a jedna bez druhé nemůže existovat.

Zdroje pro neziskový sektor se vytváří v ziskovém sektoru. Neziskový sektor zajišťuje jednotlivým členům společnosti tzv. veřejné statky (vzdělání, obrana státu).

evropský
sociální
fond v ČR

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Ad2) Domácnosti, firmy, stát

Cílem domácností je uspokojení svých potřeb, z peněz, které si sami vydělají, řadí se do neziskového sektoru.

Cílem firem je dosažení zisku, proto je řadíme do ziskového sektoru.

Cílem státu je jednak uspokojení potřeb občanů, ale také dosažení zisku ke své činnosti. Proto se stát řadí do ziskového i neziskového sektoru.

Ad3) Fyzické a právnické osoby

Fyzická osoba

a) podnikatelé - podnikající na základě živnostenského oprávnění dle živnostenského zákona,
- podnikající na základě jiného oprávnění dle zvláštních předpisů (např. lékaři, právníci, veterináři, aj.).

b) zaměstnanci - osoby schopné vstupovat do pracovně právních vztahů se svými zaměstnavateli. Zde se řídíme převážně Zákoníkem práce.

Právnická osoba

a) Obchodní společnosti – dle Obchodního zákoníku se jedná o:

- veřejnou obchodní společnost,
- komanditní společnost,
- společnost s ručením omezeným,
- akciovou společnost.

b) Družstva,

c) Státní podniky,

d) Státní neziskové organizace,

e) Církevní organizace,

f) Nadace,

g) Občanská sdružení,

Ad4) Právní formy subjektů

Mezi právní formy subjektů řadíme všechny formy, se kterými se u nás setkáváme. Základní rozdělení je uvedeno v předchozím bodě 3, v této části vysvětlím pouze méně známé vyskytující se právní formy.

Družstvo

- je společenství neuzavřeného počtu osob, které je založeno za účelem podnikání,
- v průběhu činnosti mohou noví členové přistupovat – tím se liší od ostatních obchodních společností,
- zakladateli – 5 fyzických nebo 2 právnické osoby,
- v názvu má slovo družstvo povinně,
- podmínka členství – splacení členského vkladu určeného stanovami družstva, tento vklad je jednotný, proto všichni členové mají stejné hlasovací právo na valné hromadě,
- členem může být osoba starší 15 let,
- základní kapitál, který se zapisuje do Obchodního rejstříku musí být nejméně ve výši 50 000 Kč,
- funkční období členů je stanoveno na 5 let,
- družstva mají různorodé zaměření: zemědělské, výrobní, bytové, obchodní (např. Jednota), spořitelny a úvěrové (družstevní záložny = kempeličky),
- za porušení svých závazků ručí družstvo celým svým majetkem, členové neručí za závazky družstva, ale ve stanovách lze určit uhrazovací povinnost pro krytí ztrát (max. 3-násobek členského vkladu),
- práva a povinnosti členů jsou určena stanovami,

evropský
sociální
fond v ČR

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- zákaz konkurence platí pro členy představenstva a členy kontrolní komise,
- povinně vytváří nedělitelný fond - §235 OZ – v konečné výši nejméně poloviny základního kapitálu. Je tvořen ze zisku (z ročního čistého zisku).

Orgány družstva:

Členská schůze je nejvyšší orgán družstva, který se schází nejméně jednou ročně, schvaluje účetní závěrku, rozdělení a užití zisku. Dále např. volí členy představenstva a kontrolní komise, rozhoduje o výši základního kapitálu.

Představenstvo řídí činnost družstva, volí ze svých členů předsedu družstva, který řídí jednání představenstva, představenstvo plní usnesení členské schůze.

Kontrolní komise - kontroluje činnost družstva, projednává stížnosti členů a musí mít nejméně 3 členy, schází se nejméně jednou za 3 měsíce.

Další orgány určené stanovami.

Státní podnik

Stát je specifický subjekt národního hospodářství.

Úloha státu v ziskovém sektoru:

- prvotní úlohou je dosahování zisku, někdy je tato primární charakteristika doplněna ještě o zájmy strategické, kterými se zdůvodňuje dočasná ztrátovost investic. Ztrátové investice jsou financovány z peněz daňových poplatníků, ale to si stát dlouhodobě nemůže dovolit.

Stát může podnikat dvěma způsoby:

- má majoritní podíl (popř. i minoritní podíl) ve velkých strategických soukromých firmách (např. energetických),
- zakládá specifické subjekty – státní podniky. Ty se řídí zákonem o státním podniku.

Státní podnik je:

- je právnická osoba založena za účelem podnikání, která provozuje podnikatelskou činnost vlastním jménem, na vlastní účet a na vlastní majetkovou zodpovědnost,
- zřizovatelem je stát, zakladatelem mohou být příslušná ministerstva,
- vzniká vydáním zakládací listiny a zápisem do Obchodního rejstříku,
- podnik ručí za závazky celým svým majetkem,
- v čele podniku stojí ředitel, který je jmenovaný zakladatelem, kontrolním orgánem je dozorčí rada,
- stát je jediným vlastníkem státního podniku, hospodaří s penězi občanů, má podrobnější a přesnější pravidla pro nakládání s tímto majetkem, ty musí pevně dodržovat,
- zakladatel jmenuje a odvolává ředitele, má právo kontroly, právo na informace o hospodářské činnosti
- zakladatel určuje počet členů dozorčí rady, schvaluje roční účetní závěrku
- organizace státního podniku (2 povinné orgány) – ředitel a dozorčí rada
 - ředitel – statutární orgán, který řídí a jedná za něj navenek, jmenuje a odvolává svého zástupce, vydává organizační řád podniku,
 - dozorčí rada – kontrolní orgán, min. 3 členové,
- státní podnik povinně vytváří fondy:
 - rezervní fond (ke krytí ztrát a rezerv),
 - fond kulturních a sociálních potřeb (FKSP) – tvorba a použití se řídí zvláštním předpisem
- zrušení státního podniku – rozhoduje zakladatel po předchozím souhlasu vlády.

evropský
sociální
fond v ČR

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Občanské sdružení

Je nejstarší a nejrozšířenější právní formou nevládní neziskové organizace, činnost je upravena zákonem o sdružování občanů č. 83/1990 Sb.

Účelem sdružení může být buď sdílení společných zájmů (sportovní kluby, myslivecká sdružení apod. – někdy též nazývány jako vzájemně prospěšná sdružení) nebo nějaká obecně prospěšná činnost (poskytování sociálních služeb, vzdělávací a informační aktivity, apod.). Členy sdružení mohou být fyzické i právnické osoby.

Nadace

Je účelové sdružení majetku zřízené zakladatelem nebo zakladateli k dosahování obecně prospěšných cílů. Jedná se o právnickou osobu. Účel nadace nesmí dodatečně měnit nikdo, ani její zakladatel, čímž se - ve veřejném zájmu - zčásti prolamuje právní zásada, že nositeli práv mohou být pouze lidé, nikoli věci. V nadaci přežívá a je navždy petrifikována vůle zakladatele.

Sdružený majetek je tvořen vneseným majetkem, dary, výnosy z úroků, nájemného, cenných papírů, příjmy z tombol, loterií, veřejných sbírek, aj. Nejde o sdružení osob. Zákon ukládá povinnost, aby nadační jmění činilo min. 500 000 Kč.

Církevní organizace např. farnosti a kostely, církevní spolky, aj.

Pracovní list:

1. Na konkrétních příkladech se pokuste popsat životní úroveň občanů České republiky

.....

.....

.....

2. Na konkrétních příkladech se pokuste porovnat životní úroveň občanů ČR a vybraného státu

.....

.....

.....

3. Uveďte příklady jednotlivých složek životní úrovně, na základě kterých ji můžeme hodnotit

.....

.....

.....

4. Vysvětlíte princip rozpočtových organizací

.....

evropský
sociální
fond v ČR

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

5. Uvedte konkrétní příklady rozpočtových organizací
6. Vysvětlete princip příspěvkových organizací
7. Uvedte konkrétní příklady příspěvkových organizací
8. Vyhledejte příklady nadací, co je jejím cílem
9. Vyhledejte příklady občanských sdružení, co je jejich cílem
10. Vyhledejte příklady obecně prospěšných organizací, co je jejich vizí
11. Co jsou to stanovy družstva
12. Vysvětlete pojem majoritní, minoritní podíl.....
13. Nalezněte v každém z následujících tvrzení chybu a zdůvodněte správnou odpověď:
 - a) Národní hospodářství je tvořeno soustavou hospodářských subjektů, které se nezabývají různorodou činností.
 - b) Subjekty podnikání se snaží orientovat v podmínkách centrální ekonomiky.
 - c) V budoucnosti nelze očekávat prudký růst výkonů terciárního sektoru.
 - d) Naše národní hospodářství se nachází v období recese.

Náměty na referáty:

Životní úroveň občanů České republiky
 Životní úroveň občanů ve vybraném státě světa.
 Nové energetické zdroje.
 Existují omezené možnosti čerpání ze stávajících přírodních zdrojů?
 Nadace a jejich přínos pro stát a obyvatelstvo.